

Evaluatie van een multi-componenten schoolprogramma ter preventie van overgewicht bij basisschoolleerlingen

Gepubliceerd: 22-07-2009 Laatst bijgewerkt: 11-05-2024

Doel van dit project is het evalueren van de effectiviteit van het school multi-componenten programma gericht op het bevorderen van gezond voedingsgedrag, reductie van inactiviteit en de bevordering van fysieke activiteit ter preventie van...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestart
Type aandoening	Hartaandoeningen, tekenen en symptomen NEG
Onderzoekstype	Interventie onderzoek

Samenvatting

ID

NL-OMON33761

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Preventie van overgewicht bij basisschoolleerlingen

Aandoening

- Hartaandoeningen, tekenen en symptomen NEG

Synoniemen aandoening

obesitas, overgewicht

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Zorgonderzoek Nederland (ZON)

Overige ondersteuning: ZonMw

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: bewegen, overgewicht, school, voeding

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

De primaire uitkomstmaten zijn gedragingen op het gebied van voeding, fysieke activiteit en inactiviteit.

De volgende uitkomsten worden gemeten:

Voedingsgedrag:

- eten van tussendoortjes en frisdrankconsumptie
- consumptie van fruit, vruchtensappen en groenten
- dagelijks ontbijten

Fysieke activiteit:

- tijd besteed aan buiten spelen
- tijd besteed aan van en naar school fietsen of lopen
- tijd besteed aan sport

Inactiviteit:

- tijd besteed aan TV- en DVD-kijken, computergebruik, computer/videospellen

Attituden, normatieve beliefs, eigen effectiviteit, intentie

Secundaire uitkomstmaten

Lengte

Gewicht

Tailleomtrek

Buikomtrek

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

Overgewicht bij kinderen neemt toe. Hierbij spelen de risicofactoren ongezonde voeding en te weinig bewegen een rol. Uit recente cijfers blijkt dat de belangrijkste ontwikkeling van obesitas al plaats vindt voor de adolescentie periode. De basisschool is daarom, naast ouders, een belangrijke ingang voor de preventie van overgewicht. De afgelopen jaren zijn door diverse Nederlandse organisaties (school)programma's ontwikkeld ter preventie van overgewicht bij kinderen. De interventies hebben veelal betrekking op of het bevorderen van gezond voedingsgedrag of meer bewegen. Bij enkele interventies wordt gekozen voor een integrale benadering van het overgewichtprobleem, zogenaamde multi-componenten strategieën. Deze multi-componenten strategieën zijn zowel gericht op verandering van cognities als omgeving en richten zich op zowel het bevorderen van gezonde voeding en bewegen, evenals op het verminderen van inactiviteit, zoals tv kijken en computeren. Deze multi-componenten programma's worden op dit moment in Nederland op locale of regionale schaal aangeboden en zijn slechts beperkt geëvalueerd. Internationale review studies laten zien dat multi-componenten programma's gericht op schoolpopulaties veelbelovende effecten laten zien op overgewicht, geoperationaliseerd in BMI- of huidplooiemeting, en gedrag. In een inventarisatie van het NIGZ, VC en NISB, de toolkit overgewicht, wordt aanbevolen om te werken aan de ontwikkeling van een effectief, integraal en landelijk beschikbaar programma voor de preventie van overgewicht in het onderwijs.

In dit project zal een multi-componenten strategie worden samengesteld, dat is gericht op de preventie van overgewicht bij kinderen op de basisschool. Gebruik zal worden gemaakt van materialen van bestaande Nederlandse programma's. De evidence based programma's *Planet Health* en *Eat Well and Keep Moving* uit de V.S. zullen het theoretische en interventiekader bieden, waarbinnen het Nederlandse programma zal worden ontwikkeld. De haalbaarheid, kosten en effectiviteit van de te ontwikkelen multi-componenten strategie zullen worden geëvalueerd.

Doel van het onderzoek

Doel van dit project is het evalueren van de effectiviteit van het school multi-componenten programma gericht op het bevorderen van gezond voedingsgedrag, reductie van inactiviteit en de bevordering van fysieke activiteit ter preventie van overgewicht bij basisschool kinderen van 9 tot 11 jaar, evenals het onderzoeken van het implementatieproces van het programma.

Onderzoeksopzet

Effectevaluatie

De effectiviteit wordt bepaald met behulp van een randomised controlled trial (RCT) design, waarbij scholen de eenheid van randomisatie zijn. De scholen in de interventiegroep zullen de lessen implementeren in groep 6 en het jaar erna in groep 7. De scholen in de controlegroep zullen lessen over voeding en bewegen geven zoals ze gewend zijn ("usual care"), maar die niet in een op basis van theoretische inzichten afgestemd geheel worden aangeboden. De schoolprogramma's van de controlescholen zullen nauwkeurig worden gemonitord in de procesevaluatie. De controlescholen krijgen de mogelijkheid om het multi-componenten programma aan te bieden na afsluiting van het evaluatieonderzoek.

Bij de scholieren zullen vier metingen plaats vinden: aan het begin van het schooljaar in groep 6 (T0) en aan het einde van het schooljaar in groep 6 (T1), aan het eind van het schooljaar in groep 7 (T2) en halverwege het schooljaar in groep 8 (T3). De dataverzameling geschiedt op alle meetmomenten door middel van vragenlijsten en fysieke metingen. Tijdens de fysieke metingen vinden gestructureerde interviews met de leerlingen plaats. Bovendien vullen de leerlingen zelf klassikaal vragenlijsten in, onder begeleiding van docenten.

In de procesevaluatie zal door middel van enquêtes, registraties, observaties en interviews worden onderzocht of het programma door de docenten wordt uitgevoerd als bedoeld en hoe het programma door scholieren en docenten wordt gewaardeerd.

Onderzoeksproduct en/of interventie

Het programma zal bestaan uit de volgende componenten: • Bevorderen van gezond voedingsgedrag: promotie van fruit- en groenteconsumptie, reductie van snacks en frisdranken met een hoge energiedichtheid en promotie van gezond ontbijten. • Verminderen van inactiviteit, zoals tv-kijken en computeren. • Bevorderen van bewegen: bevorderen van fysieke activiteiten en gymlessen op school en participatie in sport buiten schooluren. Voorbeelden van bestaande programma's die in de interventie kunnen worden opgenomen zijn >Smaaklessen>, >SchoolGruiten>, het >Nationale Schoolontbijt>, >Kies voor hart en sport> en >Lekker fit>. Wanneer geen bruikbare interventie beschikbaar is, zullen componenten uit het programma Planet Health worden aangepast voor de Nederlandse situatie. Het intervention mapping protocol en het Gezonde School Model zullen worden gebruikt bij de ontwikkeling van het multi-componenten programma. Het programma is niet gericht op verandering van het gedrag van ouders, ofschoon op ouders gerichte activiteiten worden overgenomen, wanneer deze onderdeel zijn van veelbelovende bestaande interventies. De docenten van groepen 6 en 7 zullen worden getraind om zelf de lessen van het multi-componenten programma te geven. Zij zullen daarbij worden begeleid door medewerkers van GGD'en in hun werkgebied.

Inschatting van belasting en risico

Het kind werkt gedurende drie schooljaren mee aan het onderzoek. Het vult op vier meetmomenten een enquête in. Duur ca. een half uur per meting. Het kind

wordt door een onderzoeksassistente van de GGD gewogen en de lengte, taille- en buikomtrek worden gemeten. De onderzoeksassistentente neemt een 24-uurs recall interview af over voedings- en beweeggedragingen. De fysieke meting en het interview duurt ca. 20 minuten per kind per meting. Alle metingen vinden plaats op school.

Aan het onderzoek zijn geen specifieke risico's verbonden.

Contactpersonen

Publiek

Zorgonderzoek Nederland (ZON)

Laan van Nieuw Oost Indië 334
2593 CE Den Haag
NL

Wetenschappelijk

Zorgonderzoek Nederland (ZON)

Laan van Nieuw Oost Indië 334
2593 CE Den Haag
NL

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Kinderen (2-11 jaar)

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

De interventie wordt schoolklasbreed aangeboden. Alle kinderen worden uitgenodigd om deel te nemen.

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

nvt

Onderzoeksopzet

Opzet

Type:	Interventie onderzoek
Onderzoeksmodel:	Parallel
Toewijzing:	Gerandomiseerd
Blinding:	Open / niet geblindeerd
Controle:	Geneesmiddel
Doel:	Preventie

Deelname

Nederland	
Status:	Werving gestart
(Verwachte) startdatum:	15-08-2009
Aantal proefpersonen:	1650
Type:	Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO	
Datum:	22-07-2009
Soort:	Eerste indiening
Toetsingscommissie:	METC Leids Universitair Medisch Centrum (Leiden)

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL20823.058.07